

ความสำคัญของอุตสาหกรรมขนาดย่อม



บทบาทของอุตสาหกรรมทั่วไปในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ไม่ว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ขนาดกลางหรือขนาดย่อม ต่างก็มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจทั้งนั้น ประเทศไทยควรพัฒนาเกษตรกรรมควบคู่กันไปกับพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญดังนี้คือ

๑. อุตสาหกรรมเป็นแหล่งว่าจ้างแรงงาน ประเทศด้อยพัฒนาบางประเทศ มีประชากรเป็นจำนวนมาก ประกอบอาชีพในด้านการผลิตสินค้าปฐม เช่น เกษตรกรรม เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันที่ดินทำกินมีปริมาณจำกัด ดังนั้น จึงเกิดปัญหาความแออัดของแรงงานในที่ดินทำกิน ยิ่งไปกว่านั้น จำนวนประชากรก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาความแออัดในที่ดินทำกินจึงทวีขึ้นเป็นเงาตามตัว สภาพการณ์เช่นนี้ ทำให้ผลิตภาพของแรงงาน (Marginal Productivity of Labour) ลดต่ำลงทุกที สภาพความแออัดที่กล่าวนี้มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในสาขาเกษตรกรรม ซึ่งมีการว่างงานแฝง (Disguised Unemployment) อยู่ด้วย ดังนั้น ถึงแม้จะถอนแรงงานบางส่วนออกไป ก็ไม่ทำให้ผลผลิตของสาขาเกษตรกรรมลดน้อยลง ในกรณีเช่นนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างกิจการใหม่ขึ้นในระบบเศรษฐกิจ เช่น อุตสาหกรรม เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ ๒ ประการคือ เพื่อดึงแรงงานส่วนที่เกินความจำเป็นจากสาขาการผลิตต่าง ๆ ออกไป และเพื่อรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วย

จะเห็นได้ว่า เมื่อมีการดึงแรงงานจากสาขาการผลิตเดิม ไปสู่สาขาการผลิตอย่างใหม่ โดยไม่ทำให้ผลผลิตในสาขาการผลิตเดิมลดลง ย่อมทำให้ผลผลิตหรือรายได้รวมของประเทศสูงขึ้น เพราะมีผลผลิตเพิ่มขึ้นในสาขาอื่น ๆ สำหรับประเทศที่ทำการผลิตสินค้าเกษตรกรรมอยู่แล้ว เป็นส่วนใหญ่ จึงมักจะมองเห็นว่า อุตสาหกรรมคือกิจการใหม่ที่จำเป็นต้องสร้างขึ้น เพื่อเป็นแหล่งว่าจ้างแรงงาน และยกระดับผลิตภาพของแรงงานให้สูงขึ้น

๒. อุตสาหกรรมเป็นเครื่องช่วยลดปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงิน ในระหว่างที่เกิดความตกต่ำทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในประเทศที่เจริญทางด้านอุตสาหกรรมรวมทั้งในระหว่าง

สงครามนั้น ประเทศด้อยพัฒนาพลอยประสบปัญหาอย่างหนักตามไปด้วย เพราะไม่สามารถจำหน่ายสินค้าของตนได้ ในขณะที่เดียวกันก็ขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภคภายในประเทศ โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศมาโดยตลอด ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อสงครามเสร็จสิ้นลงก็ปรากฏว่าประเทศอุตสาหกรรม ก็ได้เพิ่มการสั่งซื้อสินค้าประเภทวัตถุดิบจากประเทศด้อยพัฒนามากเท่าใดนัก ในขณะที่ประเทศด้อยพัฒนาจำเป็นต้องนำสินค้าอุตสาหกรรมเข้าประเทศอย่างขนานใหญ่ จึงเกิดปัญหาการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศอย่างรุนแรง ดังนั้น ประเทศด้อยพัฒนาที่ประสบปัญหาเช่นนี้ จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาตนเองในด้านการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อลดปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงิน

๓. อุตสาหกรรมเป็นเครื่องช่วยลดความเสียหายเปรียบระหว่างราคาส่งออกและราคานำเข้า นักเศรษฐศาสตร์บางท่านได้ศึกษาแนวโน้มของราคาสินค้าขึ้นปรุ้มและราคาสินค้าประเภทสำเร็จรูปพบว่า ราคาสินค้าขึ้นปรุ้มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นช้ากว่าราคาสินค้าสำเร็จรูป หากข้อสังเกตนี้เป็นความจริง ย่อมหมายความว่า ประเทศที่ส่งสินค้าขึ้นปรุ้มจะเสียหายในระยะยาว เพราะจะต้องส่งสินค้าออกเป็นปริมาณมากขึ้น จึงจะสามารถนำสินค้าเข้าในปริมาณเท่าเดิม นักเศรษฐศาสตร์บางท่านได้อธิบายว่า การที่ราคาของสินค้าขึ้นปรุ้มเพิ่มขึ้นช้ากว่าราคาของสินค้าประเภทสำเร็จรูป เนื่องมาจากสาเหตุใหญ่ ๒ ประการด้วยกันคือ (๑) เมื่อคนมีรายได้สูงขึ้น ความต้องการอาหารซึ่งเป็นสินค้าขึ้นปรุ้ม เป็นส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นช้ากว่าความต้องการสินค้าอุตสาหกรรม (๒) แม้จะมีการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น ก็อาจไม่ทำให้มีความจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบประเภทสินค้าขึ้นปรุ้มเพิ่มตามไปด้วย เนื่องจากมีการค้นพบวัสดุเทียมซึ่งใช้แทนสินค้าขึ้นปรุ้มได้มากขึ้น เพื่อแก้ไขข้อเสียหายเปรียบตามข้อสังเกตข้างต้นนี้ ประเทศกำลังพัฒนาที่ส่งสินค้าขึ้นปรุ้มออกจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องหันมาผลิตสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น

๔. อุตสาหกรรมมีผลประโยชน์ทางอ้อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากอุตสาหกรรมมีส่วนช่วยกระตุ้นการผลิตในภาคอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง (Linkage Effects) กล่าวคือ อุตสาหกรรมจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบ ดังนั้น จึงกระตุ้นให้มีการผลิตวัตถุดิบภายในประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น หากอุตสาหกรรมสามารถผลิตสินค้าในราคาถูกเพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับป้อนอุตสาหกรรมอื่น ๆ ขยายตัวตามไปด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรรม เพราะอุตสาหกรรมสามารถใช้ผลิตผลทางเกษตรเป็นวัตถุดิบ และในขณะเดียวกัน

สินค้าอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น ปู่ ย่าฆ่าแมลงและเครื่องมืออุปกรณ์เกษตรอื่น ๆ ที่ผลิตได้ในประเทศยังเป็นเครื่องสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตทางด้านเกษตรอีกด้วย

ผลประโยชน์ทางอ้อมอีกประการหนึ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมก็คือ เป็นสื่อในการเผยแพร่เทคโนโลยีได้มากกว่าการผลิตในภาคอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการผลิตทางอุตสาหกรรมมักต้องใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และเทคโนโลยีมีบทบาทที่สำคัญมากในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

#### บทบาทของอุตสาหกรรมขนาดย่อมต่อเศรษฐกิจ

Staley and Morse ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของอุตสาหกรรมขนาดย่อมต่อเศรษฐกิจ ดังนี้คือ

๑. เสริมสร้างประสิทธิภาพ ในประเทศคือพัฒนา อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเริ่มจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนและอุตสาหกรรมหัตถกรรมต่าง ๆ ประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมเหล่านี้ โดยทั่วไปอยู่ในระดับต่ำแต่ระบบเศรษฐกิจและสังคมย่อมเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ บทบาทของอุตสาหกรรมหัตถกรรมและอุตสาหกรรมในครัวเรือนนับวันแต่จะน้อยลงไปเป็นส่วนหนึ่ง เนื่องจากความต้องการของสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น การผลิตที่กระทำอยู่โดยระบบดั้งเดิม จะถูกผลักดันให้เปลี่ยนแปลงไป ระบบโรงงานขนาดย่อมเป็นช่องทางหนึ่งที่จะรองรับความเปลี่ยนแปลงนี้ และประสิทธิภาพของโรงงานขนาดเล็กย่อมก็ไม่มีวันเป็นที่จะต้องอยู่ในระดับต่ำ มีเหตุผลหลายประการที่กิจการขนาดย่อมอาจมีประสิทธิภาพมากกว่ากิจการขนาดใหญ่ เช่น ความคล่องตัวในการเปลี่ยนรูปแบบสินค้า ความสนิทสนมคุ้นเคยกับลูกค้า ความคล่องตัวในการบริหารงาน ฯลฯ แม้โรงงานขนาดย่อมจะไร้ประสิทธิภาพในแง่ของการใช้ทรัพยากร เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ แต่การที่มีขนาดย่อมในตัวของมันเองไม่ได้หมายความว่า จะทำให้กิจการมีประสิทธิภาพไม่ได้

ถ้าพิจารณาการเสริมสร้างประสิทธิภาพอีกด้านหนึ่งคือ ในหลายกรณีอุตสาหกรรมขนาดย่อมมีความเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น ในฐานะเป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนให้ ซึ่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อาจไม่สามารถผลิตได้โดยมีประสิทธิภาพ หรือการรับจ้างเป็นเฉพาะกรณี การพิจารณาอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีส่วนเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อย่างเหมาะสม อาจมีส่วนช่วยให้ระบบอุตสาหกรรมทั้งระบบมีประสิทธิภาพสูงขึ้นได้

๒. ส่งเสริมความสามารถในการประกอบการ เนื่องจากอุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความคิดริเริ่มกล้าเสี่ยง และมีทัศนคติในการแสวงหาความก้าวหน้า ได้พิสูจน์ความสามารถของตนเอง ทั้งยังเปิดโอกาสสำหรับที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ อุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นช่องทางที่ดี เนื่องจากไม่จำเป็นจะต้องใช้เงินทุนมาก หากผิดพลาดไปอย่างไรก็เป็นบทเรียนที่ราคาไม่สูงแพง โดยเฉพาะสำหรับผู้สนใจประกอบอาชีพอิสระ หากได้มีช่องทางดังกล่าวแล้ว ก็จะเป็นโอกาสให้ดำเนินชีวิตที่ตนพากพุมใจ นอกจากนี้ ประสบการณ์ที่ได้จากการประกอบกิจการขนาดย่อม อาจถ่ายทอดไปสู่การประกอบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้ นับเป็นแหล่งแสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่ดี

๓. ช่วยให้มีการระดมทุน ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของประเทศด้อยพัฒนา ก็คือ การขาดแคลนเงินทุนและความยากลำบากในการระดมเงินที่มีอยู่กระจัดกระจาย อุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นช่องทางหนึ่งที่จะรวบรวมเงินทุนทั้งที่เป็นของตนเอง ญาติมิตร ตลอดจนแหล่งสินเชื่อทั้งหลายให้ผู้ประกอบการสามารถหาได้ แล้วนำมาใช้ก่อให้เกิดประโยชน์ดอกผลต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการสะสมความสามารถในการผลิตของประเทศให้สูงขึ้น การออมทรัพย์เล็ก ๆ น้อย ๆ ของบุคคลต่าง ๆ นั้น หากไม่มีช่องทางที่จะใช้เพื่อสร้างความสามารถในการผลิตก็อาจถูกใช้ไปในทางที่ไม่สู้เป็นประโยชน์ เช่น การบริโภคหมูเผื่อย ซื้อที่ดินและสินทรัพย์ต่าง ๆ เพื่อเก็งกำไร เป็นต้น

๔. ประหยัดเงินทุน ในด้านการประหยัดเงินทุน โอกาสที่อุตสาหกรรมขนาดย่อมจะประหยัดเงินทุนได้ เช่น อุตสาหกรรมขนาดย่อมให้ผลผลิตเร็วกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ทำให้ระยะเวลาที่เงินทุนจะจมไว้เฉย ๆ สั้นกว่า นอกจากนี้ กิจการขนาดย่อมสามารถปรับเทคนิคในการผลิตตลอดจนการใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดีกว่า อีกประการหนึ่ง อุตสาหกรรมขนาดย่อมนั้น หากมีการตัดสินใจผิดพลาด ต้นทุนของการใช้เงินทุนในทางที่ผิดพลาดก็ไม่รุนแรง เท่ากับความผิดพลาดที่เกิดจากการลงทุนขนาดใหญ่ ทั้งโอกาสที่จะค้นพบความผิดพลาด ตลอดจนแก้ไขปัญหาในกิจการขนาดย่อมนั้นก็สูงกว่าในกิจการขนาดใหญ่ด้วย

๕. ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ข้อสนับสนุนประการหนึ่งเกี่ยวกับความได้เปรียบของอุตสาหกรรมขนาดย่อมก็คือ ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ซึ่งสำหรับในประเทศที่มีประชากร

มากนัก เป็นประโยชน์ที่สำคัญ แต่การแก้ปัญหาการว่างงานหรือการรองรับประชากรที่เพิ่มขึ้นนั้นจะทำได้ที่ดีที่สุดด้วยการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเป็นส่วนรวม ซึ่งอุตสาหกรรมขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญส่วนหนึ่ง แต่การจะพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมเพื่อแก้ปัญหาการว่างงานโดยเฉพาะ อาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการผลิตได้ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นหนทางที่จะรองรับแรงงานที่มีอยู่เหลือเฟือได้ สิ่งที่จะต้องพิจารณาคือ ทำอย่างไรจึงจะให้การใช้แรงงานที่มีอยู่เหลือนั้นไปในทางที่เป็นประโยชน์ที่สุด และหากมีการขัดกันระหว่างประสิทธิภาพกับการจ้างงานก็จำเป็นต้องพิจารณาว่า อัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ขัดกันนี้อยู่ ณ ที่ใด

๖. กระจายการพัฒนาออกไปสู่ส่วนภูมิภาค ประเทศด้อยพัฒนามักจะมีการพัฒนาเศรษฐกิจรวมตัวกันอยู่ในกระจุกเดียวกัน เช่น ในเขตเมืองหลวงหรือเมืองท่าที่สำคัญ ในขณะที่ส่วนอื่นของประเทศ โดยเฉพาะในเขตชนบทที่ห่างไกลไม่ได้มีส่วนหรือได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเท่าที่ควร ความเหลื่อมล้ำนี้ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่เป็นธรรม และปัญหาทางการเมือง อุตสาหกรรมขนาดย่อมที่อยู่ในเขตชนบทมีน้อย และโอกาสที่พัฒนาก็ไม่สูงนัก แต่หากสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมตามหัวเมืองสำคัญ ๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านสถานที่เหล่านั้น ก็อาจเป็นการกระจายฐานทางเศรษฐกิจออกไปได้

๗. ช่วยพัฒนาทางการเมืองและสังคม การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมอาจช่วยในด้านการพัฒนาทางการเมืองและสังคมได้ด้วยการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจออกไปสู่กลุ่มชนต่าง ๆ แทนที่จะให้ความมั่งคั่งจำกัดอยู่เฉพาะในมือของบุคคลกลุ่มน้อยที่ได้เปรียบกว่าอยู่แล้ว

การป้องกันการเอารัดเอาเปรียบโดยอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจนั้น อาจทำได้หลายทาง การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม โดยที่มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมากและมีการแข่งขันกันพอสมควรนั้น สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจที่ยึดมั่นในระบบตลาดและเอกชนเป็นผู้ประกอบการ เป็นการเอื้ออำนวยต่อการสร้างพื้นฐานของระบบประชาธิปไตยอีกด้วย หากผู้ประกอบการไม่อยู่ในฐานะที่จะเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภครหรือเอาเปรียบผู้ประกอบการอื่น เนื่องจากถูกพลังของการแข่งขันเป็นเครื่องบังคับแล้ว ก็จะไม่แบ่งภาระของรัฐบาลในการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของผู้ที่เอารัดเอาเปรียบไปได้มาก

การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมช่วยให้ผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลในท้องถิ่นสามารถ

ได้เข้าบันไดทางสังคมขึ้นไปได้ ซึ่งผิดกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีอิทธิพลของต่างชาติเข้ามา เกี่ยวข้องไม่มากนักน้อย นอกจากนั้น อุตสาหกรรมขนาดย่อมอาจเป็นแหล่งให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อการใช้ชีวิตในระบบอุตสาหกรรม ซึ่งแตกต่างไปจากวิถีชีวิตดั้งเดิม ทำให้การปรับตัวให้เข้ากับ ความต้องการของสังคมสมัยใหม่ราบรื่นได้

#### อุตสาหกรรมขนาดย่อมกับนโยบายของรัฐ

ก. แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๑-๔ กับนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรม ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรก (ปี พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมได้กำหนดไว้ ว่า รัฐจะสนับสนุนให้เอกชน เป็นตัวจักรสำคัญในการริเริ่มและขยายกิจการอุตสาหกรรม โดยรัฐ จะเป็นผู้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกื้อกูลการอุตสาหกรรมและรัฐจะสร้างสรรบรรยากาศเพื่อชักจูง ให้เกิดการลงทุนจากฝ่ายเอกชนทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยการให้สิทธิและผลประโยชน์ และให้ความคุ้มครองแก่กิจการอุตสาหกรรมที่ต้องการส่งเสริม รวมตลอดถึงการจัดหาแหล่งเงินทุน และที่ตั้งโรงงานแก่กิจการอุตสาหกรรม

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สอง (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔) รัฐยังคงมี นโยบายที่จะเร่งรัดการพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้นเป็นลำดับ โดยพิจารณาถึงโครงสร้างทาง เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับการเพิ่มขึ้นของพลเมืองและช่วยเหลือให้มีการใช้ วัตถุดิบและทรัพยากรภายในประเทศเพิ่มขึ้น สำหรับการส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมนั้น รัฐเพิ่ม การช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่กิจการอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบและแรงงานในประเทศที่คนไทยมีส่วนร่วม ทุนมาก นอกจากนี้ รัฐยังมีนโยบายให้ความสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ เพื่อ ประโยชน์แก่การอุตสาหกรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม และทดสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน เพื่อประโยชน์ของผู้ผลิตและผู้ใช้อีกด้วย

ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สาม (พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙) การพัฒนา อุตสาหกรรมยังเป็นสิ่งที่รัฐให้ความสำคัญ เพราะมีฐานะขยายอุตสาหกรรมของประเทศไปได้อีก มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมหนักบางประเภทและอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีใน ประเทศ แนวนโยบายในการดำเนินงานของการพัฒนาอุตสาหกรรมในแผนพัฒนา เศรษฐกิจฉบับที่ สาม ได้มุ่งให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาด้าน เกษตรกรรมและพาณิชยกรรมอย่างใกล้ชิด โดย

สนับสนุนให้อุตสาหกรรมได้มีนโยบายสนับสนุนการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อส่งออก และอุตสาหกรรมประเภทที่ใช้วัตถุดิบและแรงงานภายในประเทศเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีนโยบายส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สี่ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔) การพัฒนาอุตสาหกรรมยังถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญคือ

๑. เปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรม โดยให้ความสำคัญแก่อุตสาหกรรมพื้นฐาน และอุตสาหกรรมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมอื่น และกระจายอุตสาหกรรมให้ออกไปสู่ภูมิภาค
๒. สนับสนุนให้มีการผลิตอุตสาหกรรมเพื่อส่งออก และที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นจำนวนมาก
๓. ขยายวงเงินสินเชื่อ เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมให้เพียงพอกับความต้องการ
๔. สนับสนุนด้านร่วมมือการลงทุน เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน
๕. สนับสนุนให้คงไว้และดำเนินงานต่อไปในรัฐวิสาหกิจอุตสาหกรรมที่มีลักษณะผูกขาด เพื่อการควบคุมคุณภาพและที่เป็นยุทธปัจจัยสำคัญเท่านั้น
๖. สนับสนุนให้เมืองคักรพิเศษรับผิดชอบและดูแลการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งหมด เพื่อช่วยให้การบริหารงานของรัฐในด้านอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ๒ ฉบับแรกนั้น รัฐบาลได้เน้นความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า แต่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๓ นั้น รัฐบาลได้เบนความสำคัญมาสู่อุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งมีผลทำให้การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมากกว่าการขยายตัวของสินค้าออกชนิดอื่นเช่นเดียวกัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๔ รัฐบาลยังคงนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกเป็นหลักใหญ่

เมื่อวันที่ ๒๘-๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีอุตสาหกรรมของกลุ่มประเทศเอสเคป (Escap) ที่กรุงเทพฯ โดยมีรัฐมนตรีจากประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ เข้าร่วมประชุมประมาณ ๑๐ คน ที่ประชุมได้พิจารณาเป้าหมายและวิธีการที่จะดำเนินการพัฒนาอุตสาหกรรมในปี ๒๕๑๑ เสียใหม่ โดยเปลี่ยนจากเป้าหมายส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่แต่เดิม

มาเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อม ในขณะที่เดียวกันก็ได้กำหนดแนวทางพัฒนาอุตสาหกรรม  
ในปี ๒๕๒๑ ไว้ ๓ ประการ<sup>๑</sup> คือ

ประการแรก จะต้องเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมก่อน

ประการที่สอง จะต้องดำเนินการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการเกษตร

ประการที่สาม ให้มีการกระจายอุตสาหกรรมออกไปสู่ชนบทมากขึ้น

ทั้งนี้ นายเกษม จาติกวณิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมของไทยเปิดเผยว่า  
ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือกับเอสเคป โดยจะยึดถือแนวทางดังกล่าวเป็นหลักในการพัฒนา  
อุตสาหกรรมไทยในปี

เกี่ยวกับนโยบายการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ชนบท ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปลาย  
เดือนมกราคม ๒๕๒๑ นั้น มจ. พริยดิศ ตีศกุล ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมได้แถลง  
ต่อสื่อมวลชนเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๒๑ ว่า<sup>๒</sup> การนิคมอุตสาหกรรมได้กำหนดการดำเนินการที่  
สำคัญไว้ ๖ โครงการ คือ โครงการนิคมอุตสาหกรรมส่งออกมีนบุรี โครงการภาคตะวันออก  
โครงการภาคใต้ โครงการภาคตะวันออกเชิงเหนือ โครงการอุตสาหกรรมที่มีน้ำเสียและโครงการ  
อุตสาหกรรมภาคเหนือ โดยนิคมอุตสาหกรรมทั้ง ๖ แห่งนี้ จะมีเนื้อที่รวมกัน ๖,๕๐๐ ไร่ ตั้ง  
โรงงานอุตสาหกรรมได้ไม่น้อยกว่า ๖๕๐ ราย ช่วยให้คนมีงานทำระหว่างการก่อสร้างปีละ  
๓-๕ พันคน และช่วยให้มีการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นประมาณปีละ ๑๕,๐๐๐-๑๘,๐๐๐  
คนเมื่อเริ่มดำเนินงาน

ข. อุตสาหกรรมเพื่อส่งออกและทดแทนการนำเข้า อุตสาหกรรมส่งออกหลายประเภท  
ต้องประสบปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากอุปสรรคในด้านการผลิตและนโยบายการให้ความคุ้มครอง  
ภายในของประเทศผู้ซื้อ เช่น กลุ่มตลาดร่วม ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น มาตรการซึ่ง

<sup>๑</sup> "ความเคลื่อนไหวของวงการอุตสาหกรรมไทยในครึ่งแรกของปี ๒๕๒๑," รายงาน  
ภาวะเศรษฐกิจประเทศรอบครึ่งปีแรก ๒๕๒๑-มติชนฉบับพิเศษ (๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๑):๑๑.

<sup>๒</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒.

I/๒๗150๖8



สนับสนุนการส่งออกยังไม่สามารถสนองเป้าหมายการส่งออกได้อย่างเป็นผลที่ดีที่สุด เนื่องจากมี ปัญหาด้านการปฏิบัติ กล่าวคือ มีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่ปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายส่งออก นโยบายการส่งออกของรัฐบาลเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทาง เศรษฐกิจระยะสั้น โดยไม่ พิจารณาถึงผลกระทบต่อ การส่งออกในระยะยาว โครงสร้างของภาษีในปัจจุบันซึ่งสนับสนุนการผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้าในบางกรณีก็ขัดแย้ง และเป็นอุปสรรคต่อนโยบายการส่งออก มาตรการ ด้านการศีกษาภาษีเพื่อช่วยเหลือผู้ส่งออกโดยวิธีการคำนวณอย่างคร่าว ๆ ในปัจจุบันก่อให้เกิดความ ไม่เป็นธรรมแก่อุตสาหกรรมส่งออกประเภทเดียวกันและต่างกัน ในขณะที่มาตรการศีกษาภาษี ไม่ได้เกิดผลประโยชน์แก่อุตสาหกรรมส่งออกส่วนใหญ่เนื่องจากอุตสาหกรรมเหล่านี้ไม่ได้สั่งซื้อปัจจัย การผลิตจากต่างประเทศมาใช้ในการผลิต นอกจากนี้ ขณะนี้การให้สินเชื่ระยะยาวเพื่อการ ส่งออกยังไม่มีมากนัก

สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้านั้น ได้เพิ่มขึ้นตลอดมาระหว่างปี ๒๕๐๓-๒๕๑๕ นับตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ สินค้าที่เริ่มผลิตได้แก่ อาหารสำเร็จรูป เครื่องดื่ม บุหรี่ ประเภทผลิตภัณฑ์เบื้องต้น เช่น ปีโตรเลียม ด้าย เครื่องแก้ว สินค้าบริโภคคงทน เช่น วัสดุ ก่อสร้าง ซีเมนต์ หลังจากปี ๒๕๐๔ การขยายตัวของการผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้าได้สูงขึ้น มากสำหรับสินค้าประเภทสีกระป๋อง ยางรถ สิ่งทอ การส่งเสริมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า รัฐบาลได้ให้ความสำคัญแก่สินค้าประเภทอุปโภคบริโภคที่ใช้วัตถุดิบจำพวกข้าวในประทศมากที่สุด ภายใต้อุตสาหกรรมที่ช่วยผลิตจากต่างประเทศ การช่วยเหลือของรัฐได้ให้ความคุ้มครองในด้าน โครงสร้างภาษีในอัตราคุ้มครองสูง โดยเพิ่มอัตราภาษีขาเข้าสำหรับสินค้าสำเร็จรูปจากต่าง ประเทศ และลดภาษีขาเข้าของวัตถุดิบในการผลิตลง ซึ่งกลับเป็นผลเสียต่อการจัดสรร ทรัพยากรของประเทศเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค เพราะทำให้ราคาในตลาดสูงกว่า ราคาซึ่งควรจะเป็น ไม่เป็นการสนับสนุนให้มีการแข่งขันเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการผลิต และไม่สนับสนุนการเสริมสร้างโครงสร้างอุตสาหกรรมที่มั่นคงในระยะยาว เพราะการให้การ คุ้มครองในอัตราสูงอย่างที่เป็นอยู่ทำให้ผู้ผลิตเลือกลงทุนในโครงการที่สามารถสร้างกำไรในระยะ สั้น

ฉะนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายและแนวทางคือ รัฐจะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการผลิต อุตสาหกรรมเพื่อส่งออกให้เพิ่มมากขึ้นทั้งปริมาณและประเภทของอุตสาหกรรม โดยการปรับปรุง

แก้ไขมาตรการส่งเสริมการส่งออกและจะหาทางขยายและกระจายตลาดต่างประเทศให้มากขึ้น และรัฐจะสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยเฉพาะประเภทที่ วัสดุประเภททุนและประเภทที่มีการใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นจำนวนมาก จะได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษโดยมีแนวทางดังนี้<sup>๓</sup>

๑. ดำเนินการส่งเสริมการส่งออก โดยใช้ระบบความช่วยเหลือทั้งในด้านการตลาด และด้าน เงินอุดหนุน

๒. เร่งรัดการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมส่งออก ใน เขตท่าเรือและสนามบินพาณิชย์

๓. ปรับปรุงโครงสร้างภาษีเพื่อช่วยเหลือแก่อุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าสินค้าทั้งวัตถุดิบและประเภททุน

๔. ปรับปรุงแก้ไขมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ในการพัฒนาการผลิต เพื่อทดแทนการนำเข้าและการผลิตเพื่อส่งออกไม่ให้มีผลในทางที่ขัดแย้งกับความ เจริญและการพัฒนาอุตสาหกรรม

๕. อุตสาหกรรมและดุลย์การค้า ประเทศไทยประสบภาวะขาดดุลย์มาตลอด เนื่อง จากสินค้าเข้ามากกว่าสินค้าออก เป็นเหตุให้กระทบกระ เทือนถึงดุลย์การชำระเงินด้วย ดังจะ เห็นจากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑

ดุลย์การค้าและดุลย์การชำระเงิน

หน่วย : ล้านบาท

ปี	<u>ดุลย์การค้า</u>	<u>ดุลย์การชำระเงิน</u>
๑๙๖๓	- ๓,๑๒๗	๔๔๘.๗
๑๙๖๔	- ๑,๙๑๔	๑,๔๓๐.๐
๑๙๖๕	- ๒,๔๙๒	๑,๙๘๕.๐
๑๙๖๖	- ๔,๔๐๕	๓,๓๐๔.๔
๑๙๖๗	- ๘,๐๒๒	๑,๓๑๓.๐
๑๙๖๘	- ๑๐,๔๒๔	๔๔๙.๑
๑๙๖๙	- ๑๑,๒๓๗	- ๔๑๓.๘
๑๙๗๐	- ๑๒,๒๓๗	- ๒,๖๕๒.๐

<sup>๓</sup> กระทรวงอุตสาหกรรม, "การพัฒนาอุตสาหกรรม" กระทรวงอุตสาหกรรม'๒๑ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหประชาชาติชัย, ๒๕๒๑) หน้า ๑๖๘.

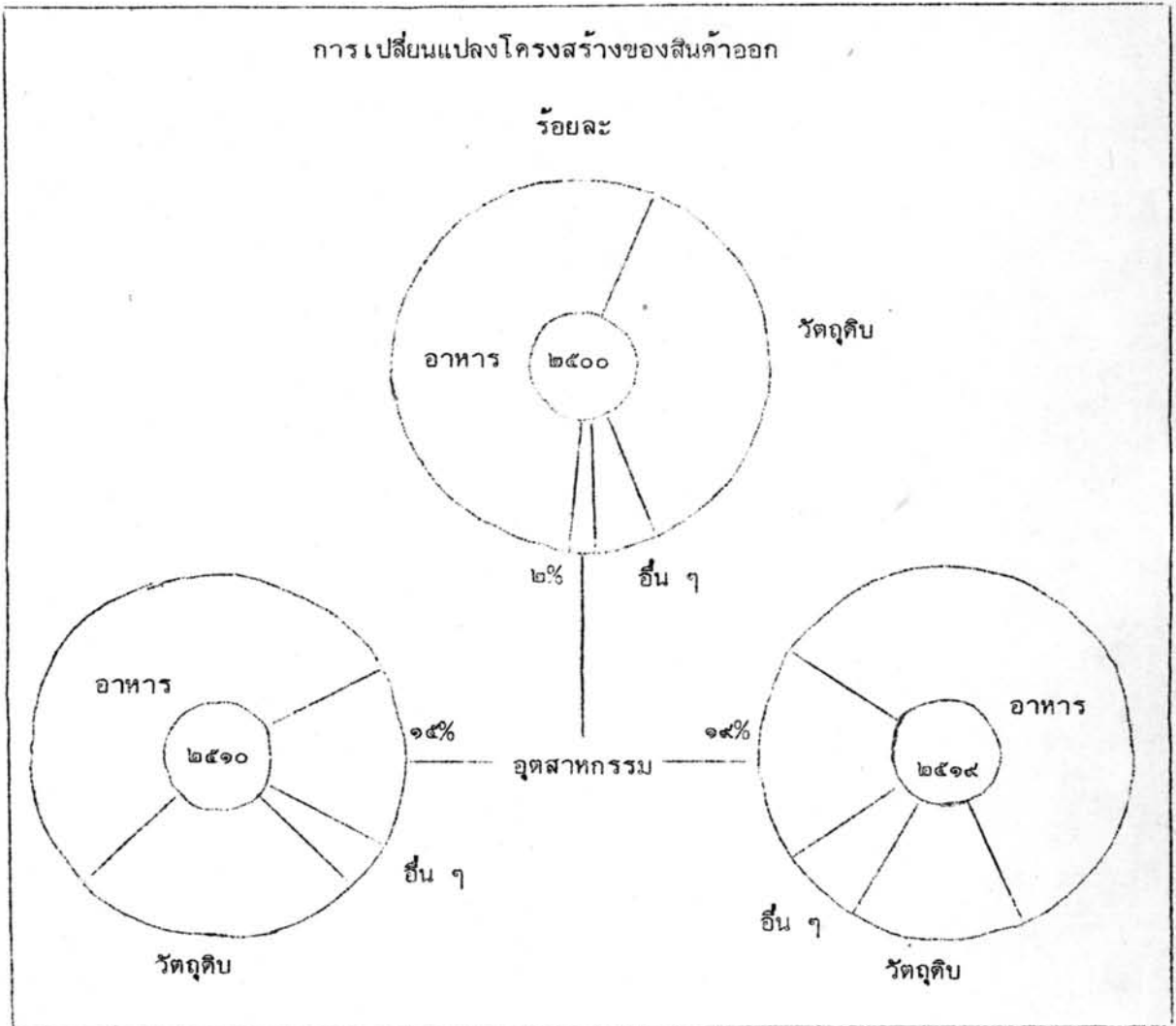
ตารางที่ ๑ ดุลย์การค้าและดุลย์การชำระเงิน (ต่อ/๒) หน่วย: ล้านบาท

<u>ปี</u>	<u>ดุลย์การค้า</u>	<u>ดุลย์การชำระเงิน</u>
๑๙๗๑	- ๙,๕๑๙	- ๓๓๕.๒
๑๙๗๒	- ๘,๓๘๔	๓,๙๙๑.๔
๑๙๗๓	- ๙,๙๕๘	๘๖๔.๒
๑๙๗๔	- ๑๔,๒๔๕	๘,๐๑๒.๐
๑๙๗๕	- ๒๑,๘๒๘	- ๒,๘๕๘.๐
๑๙๗๖	- ๑๒,๐๘๐	- ๘๒.๘
๑๙๗๗	- ๒๒,๙๗๙	- ๗,๕๓๗.๙

ที่มา: กรมศุลกากรและธนาคารแห่งประเทศไทย

อุตสาหกรรมมีส่วนช่วยลดดุลย์การค้าได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมส่งออก จะเห็นได้ว่าในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา โฉมหน้าของสินค้าออกของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ นอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงในรูปโครงสร้างโดยที่สินค้าอุตสาหกรรมได้ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นแล้วในรูปของความสำคัญของสินค้าออกแต่ละประเภทก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าเกิดขึ้นด้วย เมื่อย้อนกลับไปสู่อัตถ์เมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว สินค้าอุตสาหกรรมมีความสำคัญในแง่การเป็นสินค้าออกเพียงเล็กน้อย นั่นคือ มีสัดส่วนไม่เกินร้อยละ ๒ ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด แต่เมื่อ ๑๐ ปีก่อนคือในปี ๒๕๑๐ สินค้าอุตสาหกรรมได้ทวีความสำคัญขึ้นจนมีสัดส่วนเป็นร้อยละ ๑๕ ของมูลค่าสินค้าออกทั้งหมด หรือถ้าจัดเป็นหมวดหมู่ก็มีความสำคัญในอันดับ ๓ รองจากหมวดอาหารและวัตถุดิบ ซึ่งทั้ง ๒ หมวดนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากตลอดเวลา สำหรับในปี ๒๕๑๙ ถึงแม้ว่าสินค้าในหมวดอาหารจะยังมีความสำคัญเป็นอันดับแรกอยู่ก็ตาม แต่สินค้าอุตสาหกรรมก็ได้เพิ่มสัดส่วนสูงขึ้นอีกคือเป็นร้อยละ ๑๙.๔ ของมูลค่าส่งสินค้าออกทั้งหมด และได้กลายเป็นหมวดสินค้าที่ส่งออกได้สูงเป็นอันดับที่สองรองจากหมวดอาหาร ซึ่งเป็นการเข้ามาแทนที่หมวดวัตถุดิบนั่นเอง

แผนภาพที่ ๔



สำหรับบทบาทของอุตสาหกรรมขนาดย่อมในการส่งออกนั้น จากสถิติมูลค่าผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมส่งออกในระยะที่แล้ว ๆ มาจะปรากฏว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีสัดส่วนสูงขึ้น แต่มูลค่าส่งออกของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขนาดย่อม รวมทั้ง ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ก็มีสัดส่วนสูงขึ้นตามลำดับเช่นกัน จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลา ๔ ปีที่ ผ่านมา มูลค่าส่งออกของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขนาดย่อมและหัตถกรรม เฉพาะที่สำคัญ ๆ ได้เพิ่ม

สูงขึ้นไปถึง ๔ เท่าตัวหรือคิดเป็นร้อยละ ๒๐-๒๕<sup>๔</sup> ของมูลค่าส่งออกของผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้น ผลิตภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญ ๆ ได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องประดับและอัญมณี เครื่องใช้ในบ้าน เรือยนต์ทำด้วยไม้ ผลิตภัณฑ์จักสาน ผลิตภัณฑ์หนัง และเครื่องเรือนรวมทั้งผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์ ทั้งที่ทำด้วยพลาสติกและผ้า ฯลฯ

ง. มูลค่าเพิ่มและการจ้างงาน มูลค่าเพิ่ม หมายถึง ส่วนเกินของรายได้หลังจากหักรายจ่ายในการประกอบการแล้ว รวมผลเพิ่มของส่วนเปลี่ยนแปลงของสินค้าคงเหลือ เมื่อหักส่วนเปลี่ยนแปลงของวัสดุคงเหลือในวันสิ้นปี<sup>๕</sup>

จากสถิติรายได้ประชาชาติ มูลค่าเพิ่มในสาขาอุตสาหกรรมในปี ๒๕๑๔ (คิดตามราคาตลาด) คิดเป็นเงิน ๕๑,๓๔๘ ล้านบาท และสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มที่ก่อให้เกิดขึ้นโดยโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อม ขนาดการจ้างงาน ๑๐-๔๙ คน เมื่อรวมทุกประเภทอุตสาหกรรมเข้าด้วยกันแล้ว ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐ ของมูลค่าเพิ่มทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสาขาอุตสาหกรรมการผลิต<sup>๖</sup> จะเห็นได้จากการคาดประมาณและคำนวณมูลค่าเพิ่มตามตารางต่อไปนี้

---

<sup>๔</sup> บุญยิ่ง นันทาภิวัฒน์, "อุตสาหกรรมขนาดย่อมและการส่งออก", หนังสือที่ระลึกในงานแสดงสินค้าของสมาคมการค้าอุตสาหกรรมขนาดย่อม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, ๒๕๒๑), หน้า ๒๐.

<sup>๕</sup> สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานสำมะโนอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๐๗ (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๐), หน้า ๑๑.

<sup>๖</sup> แสง สงวนเรือง, สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย และนิศย์ สัมมาพันธ์, อุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลางในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กุมภาพันธุ์ ๒๕๒๑), หน้า ๒๖๐.

ตารางที่ ๒  
มูลค่าเพิ่มปี ๒๕๑๘

๔๑

ขนาดการจ้างงาน	จำนวนโรงงาน	มูลค่าเพิ่ม (ล้านบาท)	%
ต่ำกว่า ๑๐ คน	๑๑,๘๐๔	๑,๘๐๙.๕	๑๑.๔
๑๐-๔๙	๕,๖๔๗	๓,๑๐๒.๘	๒๓.๓
๕๐-๙๙	๗๒๔	๒,๒๙๗.๔	๑๔.๕
๑๐๐-๑๙๙	๓๑๖	๒,๑๘๙.๔	๑๓.๘
๒๐๐ คนขึ้นไป	๑๖๘	๕,๘๖๙.๙	๓๗.๐
รวม	๑๘,๖๕๙	๑๕,๘๖๙.๑	๑๐๐.๐

ที่มา : อุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลางในประเทศไทย

\* : ไม่รวมโรงสี โรงเลื่อย โรงน้ำแข็ง และโรงพิมพ์ เช่น ในปี ๒๕๑๘ มีโรงสีผัดหรือขัดข้าง ๒๕,๘๖๘ แห่ง โรงทำน้ำแข็ง ๔๐๐ แห่ง กิจการที่ทำการแปรรูปเลื่อยไสเคาะร่องหรืออบไม้ ๕๑๗ แห่ง โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการพิมพ์การทำแผ่นเอกสาร การเย็บเล่มทำปก หรือตกแต่งสิ่งพิมพ์ การทำแม่พิมพ์ ๑,๒๐๐ แห่ง รวมกิจการทั้ง ๔ ประเภทเข้าด้วยกันจะได้ ๒๘,๓๘๕ แห่ง

ส่วนด้านการจ้างงานนั้น อุตสาหกรรมขนาดย่อมรับคนงานเข้าทำงานไม่น้อยกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน<sup>๗</sup> สิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งคือ อัตราการลงทุนเพิ่มเพื่อให้เกิดงานแก่คนงานหนึ่งคนนั้นอัตราการลงทุนต่อการจ้างงานของโรงงานขนาดย่อมต่ำกว่าโรงงานขนาดใหญ่กว่าเป็นอย่างมาก<sup>๘</sup> กล่าวคือ ถ้าตัวเลขมูลค่าสินทรัพย์ถาวรโดยเฉลี่ยต่อคนงานเป็นเครื่องชี้ถึงปริมาณการลงทุน โดยเปรียบเทียบโรงงานขนาดต่าง ๆ กันในการที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นหนึ่งคน

<sup>๗</sup> ประภาส จักกะพาก "การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อม", หนังสือที่ระลึกในงานแสดงสินค้าของสมาคมกวรวุฒอุตสาหกรรมขนาดย่อม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, ๒๕๒๑), หน้า ๓๙.

<sup>๘</sup> แสง สงวนเรือง, สมศักดิ์ เต็มบุญเลิศชัย และนิศย์ สัมมาพันธ์ อุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลางในประเทศไทย, หน้า ๒๖๓.

แล้ว สำหรับโรงงานขนาดย่อมจะต้องลงทุนเพิ่ม ๖๗,๗๐๐ บาท ในขณะที่โรงงานขนาดกลางที่มีการจ้างงานระหว่าง ๕๐-๙๙ คนและ ๑๐๐-๑๙๙ คน ต้องมีการลงทุนเพิ่มเป็น ๗๗,๖๐๐ บาทและ ๘๗,๖๐๐ บาทตามลำดับ และสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมใหญ่ที่มีการจ้างงานตั้งแต่ ๒๐๐ คนขึ้นไป การจะก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มอีก ๑ คน จะต้องลงทุนเพิ่มถึง ๒๑๖,๑๐๐ บาท

จากรายงานของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ถึง ๒๕๑๘ โครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน โดยเฉลี่ยแล้วการจ้างคนงานเพิ่มขึ้น ๑ คนต้องใช้เงินลงทุน ๒๐๒,๗๕๐ บาท ประมาถร้อยละ ๕๔ ของเงินจำนวนนี้ใช้ไปในการซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ แม้ว่าตัวเลขการลงทุนนี้จะหมายถึงเงินลงทุนทั้งสิ้น ซึ่งอาจรวมทั้งสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์หมุนเวียน ก็พอที่จะประมาณได้ว่า กิจการภายใต้การส่งเสริมของรัฐบาล มีความต้องการใช้ทุนที่สูงกว่ากิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นอย่างมาก กิจการภายใต้การส่งเสริมการลงทุนนี้ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โดยเฉลี่ยแล้วมีการจ้างงานโรงงานละ ๒๘๔ คน ซึ่งอาจเทียบกับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดการจ้างงานตั้งแต่ ๒๐๐ คนขึ้นไป ซึ่งมีอัตราการใช้ทุนต่อแรงงานสูงมาก ตัวเลขเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมจะมีโอกาสช่วยแก้ปัญหาการว่างงานได้มากกว่าการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่กว่า เนื่องจากโรงงานขนาดย่อมสามารถก่อให้เกิดการจ้างงานด้วยเงินทุนน้อยกว่ามาก นอกจากนี้การลงทุนในกิจการขนาดย่อมอาจสามารถดำเนินการผลิตได้ในระยะเวลาที่สั้นกว่า เมื่อเทียบกับการลงทุนในกิจการขนาดใหญ่ และหากมีการตัดสินใจผิดพลาดในการลงทุน การลงทุนในกิจการขนาดย่อมจะมีการสิ้นเปลืองเงินทุนน้อยกว่าการลงทุนในกิจการขนาดใหญ่

#### การพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทย

ในช่วงเวลาก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ การอุตสาหกรรมของไทยอยู่ในลักษณะที่มีขอบเขตจำกัดมาก กิจการอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ ในระยะนั้นได้แก่ โรงสีข้าว โรงเลื่อยไม้แปรรูป โรงงานผลิตเครื่องปั้นดินเผา กิจการทอผ้าพื้นเมืองต่าง ๆ และอุตสาหกรรมครัวเรือนบางประเภท ในระยะต่อมาอีกเล็กน้อยก็เริ่มมีโรงงานขนาดใหญ่เกิดขึ้น เช่น โรงงานผลิตปูนซีเมนต์ โรงงานผลิตเบียร์ โรงงานยาสูบ ฯลฯ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สัดส่วนความสำคัญของอุตสาหกรรมในระบบเศรษฐกิจของชาติเป็นส่วนรวมนับว่ายังมีน้อยมาก

ในระหว่างสงครามนี้เอง การค้าระหว่างประเทศได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนัก รัฐจึงจำเป็นต้องริบสร้างอุตสาหกรรมบางประเภทขึ้น เพื่อผลิตสินค้าสนองความต้องการของประเทศ ในยามนั้น และนี่เอง เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้อุตสาหกรรมในประเทศไทย เริ่มขยายตัวอย่างรวดเร็ว นับแต่นั้นมา

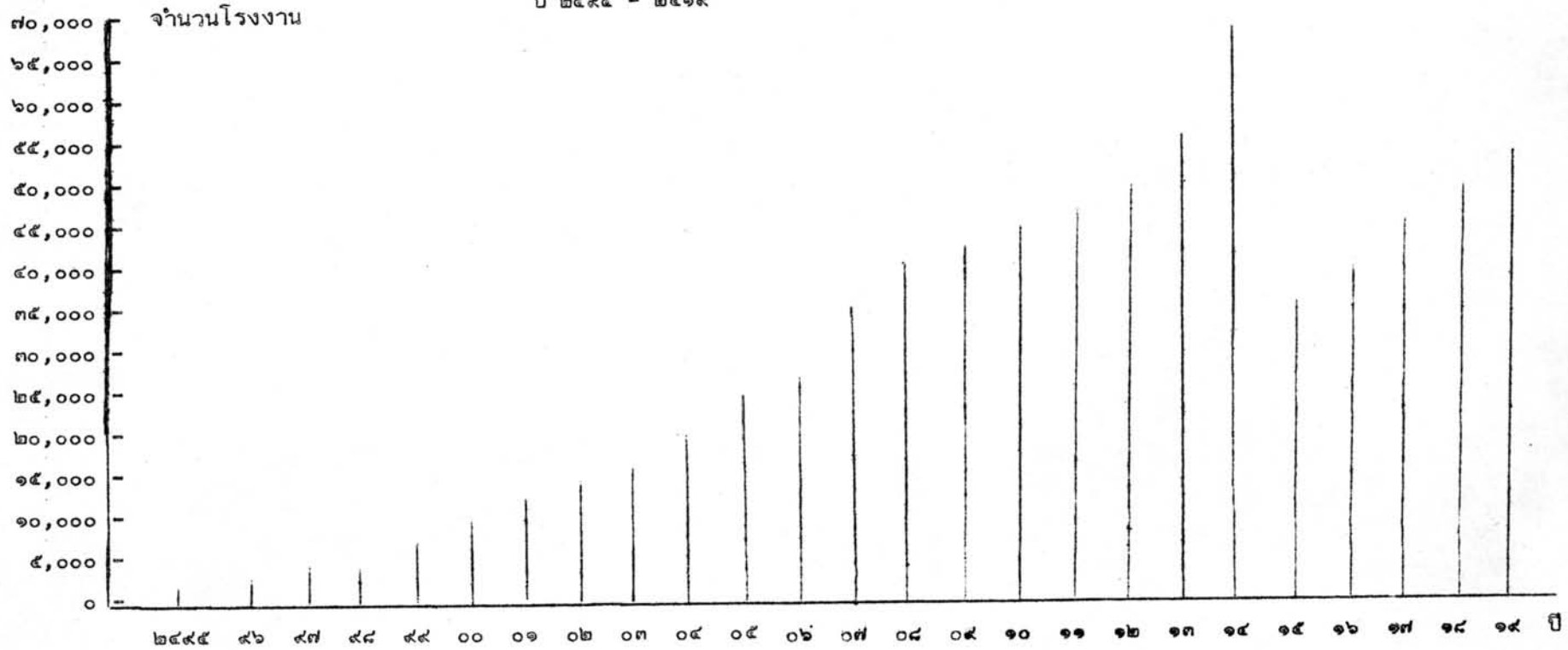
ในปี ๒๕๐๔ ซึ่งเป็นปีแรกของการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป็นช่วงระยะเวลาเดียวกันกับที่รัฐบาลให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษต่อการส่งเสริมการลงทุน โดยมีกฎหมายซึ่งให้สิทธิประโยชน์นานาประการแก่ผู้ลงทุนประกอบกิจการอุตสาหกรรม เช่น การยกเว้น และลดหย่อนภาษีอากรและกำหนดมาตรการต่าง ๆ ซึ่งให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมภายในประเทศ

ต่อมาในระหว่างปี ๒๕๑๒-๒๕๑๘ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งในช่วงระยะเวลา ๖-๗ ปีผ่านมา การขยายตัวของกิจการอุตสาหกรรมได้เป็นไปอย่างกว้างขวาง และในปี ๒๕๑๒ นี้เองได้มีการแก้ไข พ.ร.บ. โรงงานใหม่ (คือพระราชบัญญัติโรงงานปี ๒๕๑๒) เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการที่จะติดตามผลงานและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในด้านจำนวนโรงงานก็ดี ด้านกำลังผลิตและปริมาณผลิตรวมก็ดี ตลอดจนประเภทของผลิตภัณฑ์เพื่อให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เช่น โรงงานอุตสาหกรรมทุกแห่งจะต้องมาขอต่ออายุใบอนุญาตในทุก ๆ ๓ ปี ซึ่งทำให้สามารถเก็บตัวเลขจำนวนโรงงานที่กำลังดำเนินการอยู่ หรือที่เลิกไปแล้วได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตัวเลขสถิติเกี่ยวกับจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมตั้งแต่มี พ.ร.บ. โรงงานปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ออกใช้จนถึงปัจจุบันปรากฏดังนี้คือ



แผนภาพที่ ๕  
จำนวนโรงงานที่จดทะเบียนไว้ ณ กระทรวงอุตสาหกรรม

ปี ๒๔๙๕ - ๒๕๑๙



ปี	๒๔๙๕	๙๖	๙๗	๙๘	๙๙	๐๐	๐๑	๐๒	๐๓	๐๔	๐๕	๐๖	๐๗
จำนวน	๑,๘๓๖	๒,๐๐๖	๒,๒๖๗	๒,๕๒๒	๒,๘๐๕	๓๐,๕๐๕	๓๑,๗๖๑	๓๓,๓๐๓	๓๖,๐๐๗	๓๓,๐๖๒	๓๔,๕๕๗	๓๗,๓๓๖	๓๖,๔๓๐

ปี	๐๘	๐๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖	๑๗	๑๘	๑๙
จำนวน	๓๘,๖๓๑	๔๑,๕๓๕	๔๔,๖๔๔	๔๑,๕๘๕	๖๕,๕๐๔	๓๓,๒๓๖	๓๕,๖๖๑	๓๙,๐๙๗	๔๔,๑๘๕	๔๙,๐๕๓	๕๑,๕๐๕	๕๕,๐๐๐

ที่มา - กรมโรงงานอุตสาหกรรม

๕.๕.๕.

๙.๙.

จำนวนโรงงานที่ขอตั้งขยายและได้รับใบอนุญาต

ปี	จำนวนโรงงานที่ขอตั้ง/ ขยาย (โรง)	อนุญาตให้เปิดกิจการ (โรง)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	คนงาน (คน)
๒๕๑๒	๒,๕๓๓	๒,๕๐๐	๑,๘๘๔	๓๒,๑๐๘
๒๕๑๓	๒,๙๑๗	๑,๘๗๓	๒,๔๘๑	๓๑,๑๘๘
๒๕๑๔	๘,๘๙๓	๔,๐๒๖	๒,๕๔๙	๓๓,๑๙๙
๒๕๑๕	๓,๑๑๖	๕,๕๙๙	๓,๕๘๔	๔๓,๔๘๐
๒๕๑๖	๓,๕๕๒	๒,๒๒๒	๖,๒๕๕	๔๙,๖๘๖
๒๕๑๗	๔,๘๐๔	๓,๔๔๘	๑๑,๕๔๕	๖๑,๒๗๒
๒๕๑๘	๕,๙๔๗	๔,๐๓๔	๖,๔๑๕	๖๒,๗๗๐
๒๕๑๙	๖,๐๑๖	๕,๔๔๘	๙,๐๑๐	๕๑,๔๗๒
๒๕๒๐	๖,๓๕๕	๔,๑๔๕	๘,๒๘๖	๕๕,๙๗๔

ที่มา : กองควบคุมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม

สำหรับในปี ๒๕๑๔ จำนวนโรงงานได้เพิ่มสูงขึ้นมาก ทั้งนี้เป็นจำนวนโรงสีข้าวซึ่งมีผู้มาขอตั้งถึง ๘,๔๕๐ โรงรวมอยู่ด้วยในจำนวนโรงงานที่ขออนุญาตตั้ง/ขยาย ในแต่ละปีนั้นส่วนใหญ่อยู่ในส่วนภูมิภาค หรือคิดเป็นร้อยละประมาณ ๘๕ ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งนับว่าเป็นการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ให้กระจายการอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อต้องการกระจายความเจริญ มีงานทำมีรายได้ไปสู่ชนบทให้มากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยทั่วไป การอุตสาหกรรมของไทยโดยรวมในปัจจุบันอยู่ในลักษณะที่ก้าวเดินไปข้างหน้าอยู่เรื่อย ๆ สำหรับด้านการส่งเสริมการลงทุนปรากฏดังนี้คือ

ตารางที่ ๔

จำนวนโรงงานที่ได้รับบัตรส่งเสริม

ปี	ออกบัตรส่งเสริม (ราย)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	คนงาน (คน)
๒๕๑๒	๖๖	๔,๑๕๔	๗,๙๙๒
๒๕๑๓	๗๘	๒,๖๐๔	๑๖,๔๐๐
๒๕๑๔	๕๗	๑,๔๗๔	๑๑,๗๒๓
๒๕๑๕	๖๘	๔,๐๐๔	๑๘,๒๘๑

จำนวนโรงงานที่ได้รับบัตรส่งเสริม (ต่อ/๒)

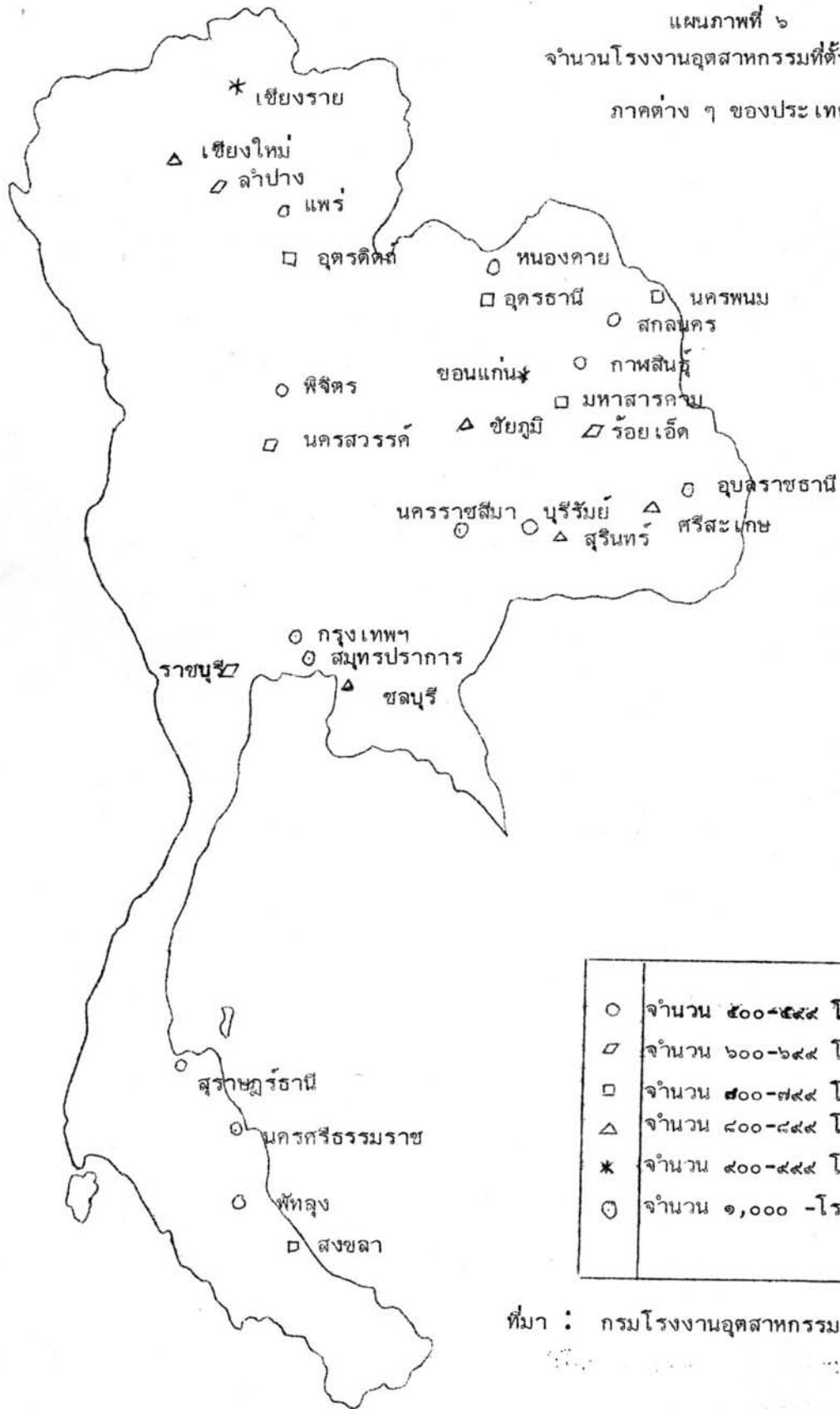
ปี	ออกบัตรส่งเสริม (ราย)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	คนงาน (คน)
๒๕๑๖	๑๑๐	๔,๓๒๓	๒๑,๕๕๕
๒๕๑๗	๒๔๓	๑๖,๖๒๓	๘๖,๐๐๘
๒๕๑๘	๘๖	๔,๖๓๘	๑๓,๐๐๐
๒๕๑๙	๖๖	๑,๙๘๗	๑๑,๕๔๗
๒๕๒๐	๖๙	๒,๖๔๒	๑๐,๑๐๘

ที่มา : คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

จากตัวเลขดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ในปี ๒๕๒๐ ผลการส่งเสริมการลงทุนลดลงจากปี ๒๕๑๗ ถึง ๔ เท่าตัว ซึ่งเพิ่มแหล่งสำหรับแรงงานใหม่ได้เพียง ๑๐,๑๐๘ คนเท่านั้น <sup>11 รายที่เพิ่มแล้ว</sup> <sup>มากกว่า</sup> เศรษฐกิจและการลงทุนมีแนวโน้มลงอย่างมาก <sup>ที่</sup> <sup>ที่</sup> <sup>อันเนื่องมาจาก</sup> <sup>ปัญหา</sup> <sup>ที่</sup> <sup>เกิด</sup> <sup>ขึ้น</sup> <sup>ใน</sup> <sup>ประเทศ</sup> <sup>ในระยะ</sup> <sup>ยาว</sup> <sup>ซึ่ง</sup> <sup>รัฐ</sup> <sup>ควร</sup> <sup>จะ</sup> <sup>ต้อง</sup> <sup>แก้ไข</sup> <sup>โดย</sup> <sup>รีบ</sup> <sup>ด่วน</sup>

สำหรับการลงทุนประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลาง โดยทั่วไปจัดว่า ขยายตัวออกไปพอสมควร โดยเฉพาะธุรกิจอุตสาหกรรมในครัวเรือนในท้องถิ่นชนบทได้พัฒนา ก้าวหน้าไปไกลมาก จากสถิติจำนวนโรงงานที่จดทะเบียนกับกองควบคุมโรงงานกระทรวง อุตสาหกรรมแสดงถึงข้อเท็จจริงที่สำคัญของระบบอุตสาหกรรมไทยคือ โรงงานขนาดย่อมที่มีขนาด การจ้างงานต่ำกว่า ๕๐ คน ประกอบด้วยหน่วยผลิตทางอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ในประเทศ กล่าว คือ โรงงานขนาด ๑๐-๔๙ คน ประกอบด้วยร้อยละ ๓๐.๓ โรงงานขนาดการจ้างงานต่ำกว่า ๑๐ คน ประกอบด้วยอีกร้อยละ ๖๓.๒ ของจำนวนโรงงานทั้งสิ้นที่จดทะเบียนกับกองควบคุม โรงงาน (ยกเว้นโรงสี โรงเลื่อย โรงน้ำแข็ง และโรงพิมพ์) ฉะนั้น กว่าร้อยละ ๕๐ ของ โรงงานอุตสาหกรรมในประเทศเป็นโรงงานขนาดการจ้างงานต่ำกว่า ๕๐ คน

แผนภาพที่ ๖  
จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ใน  
ภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย



○	จำนวน ๕๐๐-๕๙๙ โรงงาน
◊	จำนวน ๖๐๐-๖๙๙ โรงงาน
□	จำนวน ๗๐๐-๗๙๙ โรงงาน
△	จำนวน ๘๐๐-๘๙๙ โรงงาน
*	จำนวน ๙๐๐-๙๙๙ โรงงาน
◎	จำนวน ๑,๐๐๐ - โรงงาน

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม